

ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΑ

Τοῦ κ. Α.Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ,
Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ἄτελεστη ἢ συνειρμικὴ γραφή

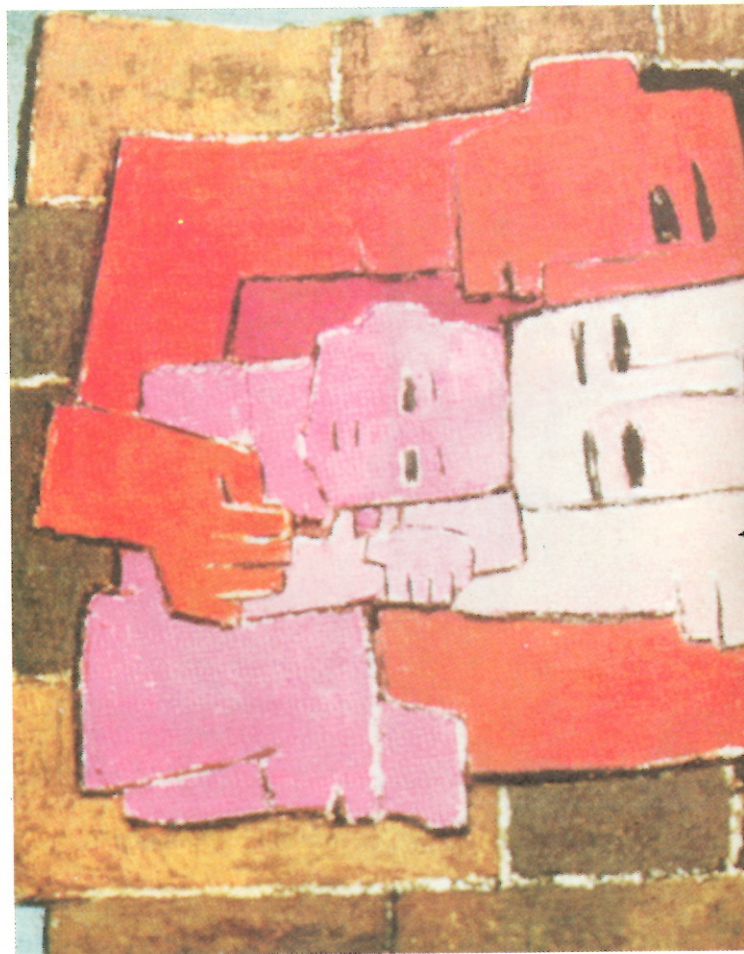
Εἶναι παράξενο τὸ αἶσθημα πὺ ἐχῶ ὅταν τελειῶνῶ κάτι, ὅτι δὲν τελείωσε, δὲν ὀλοκληρώθηκε. Αὐτὸ εἶναι σωτήριο, γιατί σὲ ἐμποδίζει νὰ ἐφησυχάσεις καὶ μένει μέσα σου ἓνα χρέος, μιὰ ὀφειλή, ὅτι τέλος πάντων τὸ πράγμα ἔχει ἢ μπορεῖ νὰ ἔχει συνέχεια. Μένει πάντα ἓνα σύν ἢ πρόσθεση παραμένει μόνιμη ἀριθμητικὴ σου πράξη.

Τὸ ἴδιο παθαίνω καὶ μὲ τὰ ἄρθρα μου. Ἐπὶ ἓνα πολυσυλλεκτικὰ συγκεντρωμένο ὑλικὸ ἀποτυπώνεται μόνον ἓνα μέρος, ἐνῶ καὶ τὴ στιγμή, πὺ κατέγραψες ἔστω καὶ αὐτὸ ὅπως μπόρεσες, ἐμφανίζεται καὶ κάτι ἄλλο πὺ θὰ ταίριαζε. Καὶ συλλογίζεσαι, τί κρίμα πὺ δὲν τὸ εἶχες ὅταν ἔπρεπε. Ξεθαρρεύεις ὅμως καὶ τολμᾷς καὶ τὸ βρίσκεις σὰ συνδετικὸ κρίκο μὲ τὰ προηγούμενα καὶ συνδέεις τότε τὸ παλιὸ μὲ τὸ καινούργιο.

Αὐτὲς οἱ ψηφίδες, πὺ βρίσκεις καὶ τις ταίριαζεις στὸ μωσαϊκὸ σου καὶ συμπληρώνεις τὴν εἰκόνα, δὲν εἶναι λίθοι, πλίνθοι καὶ κέραμοι ἀτάκτως ἐριμμένοι, ἀλλὰ στοιχειοθετοῦν μιὰ βελτιωμένη ἔκδοση.

Κάποτε ἔχεις τὴ διάθεση νὰ γράψεις ἓνα ἄρθρο συνειρμικὰ, ἔτσι ὅπως σοῦ ἔρχονται τὰ διάφορα ἐρεθίσματα καὶ καταγράφονται στὸ μυαλό σου καὶ προκαλοῦν τὸ ἄτομο ν' ἀνταποκριθεῖ στὸ ἐρέθισμα μὲ μιὰ ἀντίδραση συγχρόνων ἢ διαδοχικῶν συνειρμικῶν παραστάσεων. Εἶναι σὰν ὅλ' αὐτὰ νὰ συντηροῦνται καὶ τὴν κατάλληλη στιγμή ν' ἀναγνωρίζονται, ν' ἀναπλάθονται καὶ νὰ δημιουργεῖται μιὰ νέα σύνθεση μὲ τὰ νέα δεδομένα πὺ προσκῶνται ἐκεῖνη τὴ στιγμή. Αὐτὴ τὴ διαδικασία τῆς συγγραφῆς, σὲ ὦρα ἡσυχῆ, τὴν εἶχα ἐκφράσει «ποιητικὰ» μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο:

*Συνάξω θαύματα τῆς μνήμης
θύμησες παλιές, ἀνεξίτηλες·
σκόρπια γραψίματα σὲ λησμονημένα τετράδια
πὺ χρόνια ὑφαίνονταν μέσα μου.
Τὰ παρασύρω σὲ ἐνότητες τῆς στιγμῆς·
τὸ ὅλο φανερώνεται πρωτότυπο
καὶ ἡ μαγικὴ εἰκόνα τοῦ μυαλοῦ
νὰ τὴ μπροστά μας ὀλόκληρη
στὸ τέλος γραμμῆς διακεκομμένης.*

Τὸ καινούργιο καὶ ὁ γάμος

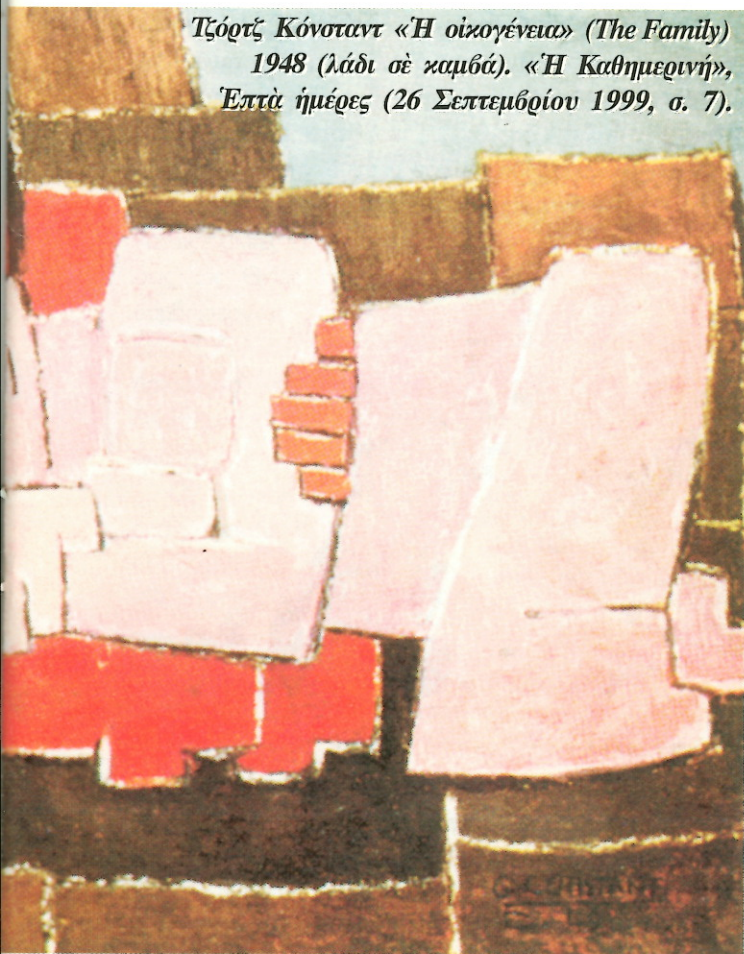
Σὲ μιὰ ζωὴ καὶ ἓνα ἔργο ζωῆς ἀφιερωμένο στὸ γάμο καὶ τὴν οἰκογένεια πολλὰ εἶναι τὰ εὐρήματα καὶ ἄλλα τόσα ἔχεις ἀποτυπώσει μέσα σου ἢ στὰ γραπτά σου. Πάντα ὅμως ἔρχονται νὰ προστεθοῦν καὶ καινούργια γιατί αὐτὰ τὰ μεγέθη εἶναι ζωντανὰ καὶ τὰ βιώνεις στὴν καθημερινότητά τους. Ἐφημερίδες, περιοδικά, βιβλία, συνέδρια, ἀνακοινώσεις, μᾶς βομβαρδίζουν καθημερινὰ μὲ πληροφορίες καὶ γνώσεις γύρω ἀπ' ὅσα συμβαίνουν καὶ ὅσα διαπιστώνονται. Εὐχάριστα, δυσάρεστα, ποσοτικά, ποιοτικά δεδομένα ἔρχονται στὸ φῶς σὲ ὅλο τὸ εὖρος τῶν θεμάτων

ποῦ ἀπασχολοῦν ἢ ἀφοροῦν στὸ γάμο καὶ στὴν οἰκογένεια.

Πῶς γιὰ παράδειγμα ἐξελίσσεται ἡ δημογραφικὴ πορεία τοῦ κόσμου, τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ ποιές εἶναι οἱ συνέπειες τῆς αὐξήσεως ἢ τῆς μειώσεως τοῦ πληθυσμοῦ στὴν οικονομία, στὴν ἀνάπτυξη, στὴν ἐκπαίδευση, στὸν πολιτισμό, στὴν ἄμυνα¹; Ἄλλοτε πληροφοροῦμεθα γιὰ τὶς στάσεις τῶν νέων καὶ τὶς τοποθετήσεις τους ὡς πρὸς τὰ δεσμὰ τοῦ γάμου, τὴν ἐκλογή συντρόφου, τὴ συζυγικὴ πίστη, τὴν ἐπιλογή τοῦ θρησκευτικοῦ ἢ πολιτικοῦ γάμου². Οἱ πληροφορίες ποῦ συγκεντρώνονται ἀπὸ ἔρευνες πολλὲς φορὲς ἀνατρέπουν παγιωμένες ιδέες ποῦ κυκλοφοροῦν καὶ θέλουν νὰ τροχοδρομοῦν καταστάσεις.

Ἔτσι, ἐνάντια σὲ στερεότυπες ἀπόψεις ποῦ εἶχαν διατυπωθεῖ ἀπὸ Γάλλους κοινωνιολόγους στὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ '80 ὅτι «ὁ γάμος τελείωσε» καὶ ὅτι μόνο τὸ 10% τῶν Γάλλων θὰ συνέχιζε νὰ παντρευόταν καὶ αὐτὸ γιὰ λόγους θρησκευτικούς, σήμερα τὸ 86% τῶν ζευγαριῶν στὴ Γαλλία εἶναι παντρεμένα. Μάλιστα ὅταν ρωτήθηκαν ποιά θεωροῦν ὡς ιδεώδη μορφή ζωῆς, 9 στὰ 10 ζευγάρια ἀπάντησαν: τὸ ζευγάρι μὲ παιδιά. Γιὰ τὴν ἀποψη ὅτι ἡ μονογενεϊκὴ οἰκογένεια τείνει νὰ γενικευτεῖ, τὰ στοιχεῖα τῆς ἔρευνας δείχνουν ὅτι αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἡ οἰκογένεια δὲν ἐκπροσωπεῖ παρὰ μόνο τὸ 7% τῶν περιπτώσεων. Ὡς πρὸς τὴν ἀντίληψη ὅτι τὰ ζεύγη τῶν ὁμοφυλοφίλων αὐξάνουν, ἡ ἔρευνα ἔδειξε ὅτι κάτι τέτοιο δὲν ἰσχύει γιατί λιγότερο

Τζότζι Κόνστατ «Ἡ οἰκογένεια» (The Family)
1948 (λάδι σὲ καμβά). «Ἡ Καθημερινή»,
Ἑπτὰ ἡμέρες (26 Σεπτεμβρίου 1999, σ. 7).

1. Βλ. στοιχεῖα στὴ φετινὴ ἔκθεση τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ο.Η.Ε. γιὰ τὸν πληθυσμό («Ἡ Καθημερινή», 23 Σεπτεμβρίου 1999, σ. 3).

2. Σὲ ἄρθρο τῆς Ἑλενας Καρανάση, «Ναί» στὰ δεσμὰ τοῦ γάμου λένε πάλι οἱ νέοι («Ἡ Καθημερινή», 22 Αὐγούστου 1999, σ. 18).

από ποσοστό 1% στον συνολικό αριθμό ζευγών ζει σε ένα τέτοιο δεσμό. Όποσδήποτε πολλά πράγματα αλλάζουν ή οικογένεια δεν ταυτίζεται αναγκαστικά με το γάμο, οι πολύτεκνες οικογένειες δεν είναι τόσο συνήθεις, οι γυναίκες εργάζονται όλο και πιο πολύ³.

Θα μπορούσαμε να προσθέσουμε περισσότερα στοιχεία για πολλούς τομείς του οικογενειακού βίου στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Δεν είναι αυτός ο σκοπός του παρόντος άρθρου. Πιο συγκεκριμένα θέλει να δείξει την ποικιλία των έρεθισμάτων που κατακλύζουν καθημερινά τον άνθρωπο σε θέματα γάμου και οικογένειας, τα οποία τελικά μπορούν από στιγμιότυπα φωτογραφικά να γίνουν ποιμαντικά έρεθίσματα για ανάληψη ποιμαντικών πρωτοβουλιών. Τα έρεθίσματα είναι πολλά και ποικίλα. "Ας αναφέρουμε μερικά.

Επίκαιρα παραδείγματα

Ειδεχθή έγκλήματα που μέλη οικογενειών διαπράττουν έναντι άλλων μελών. Πατέρες που διάζουν ή και σκοτώνουν τα ίδια τους τα παιδιά. Μητέρες που αυτοκτονούν παρασύροντας στον θάνατο τα παιδιά τους. Αδέλφια –μειράκια– που πρωτοστατούν στον διασμό της αδελφούλας τους με φίλους του σχολείου.

Δεν υπάρχουν μόνο αυτές οι σκηνές. Είναι και άλλες που περιγράφουν την οδύνη του αποχωρισμού και του θανάτου αγνώστων αλλά και έπωνύμων που δίνουν τον τελευταίο άσπασμό στα αγαπημένα τους πρόσωπα. Πώς να τους παρηγορήσεις;

Στις φωτογραφίες στέκονται πάλι τραγικές φιγούρες πατέρων που αντιμετωπίζουν το μέλλον της οικογενείας τους με φρίκη, χτυπημένοι από την ανεργία και τη φτώχεια.

Δίπλα όμως σ' όλες αυτές τις σκηνές βλέπεις, ακόμα και στίς σκηνές που έστησε ο τελευταίος σεισμός, να στήνονται χοροί με τραγούδια γάμου για να γιορτάσουν την απόφαση δύο νέων

ανθρώπων ν' αρχίσουν τη νέα τους ζωή έστω και υπό συνθήκες «σκηνοπηγίας». Βλέπετε, ή ζωή συνεχίζεται και πολλοί μπορεί να υποστηρίξουν αργότερα αυτό που διαλαλούσε το παλιό δίστιχο «στῆς ακρίβειας τὸν καιρὸ ἐπαντρεύτηκα κι ἐγώ»... Πολλά είναι άλλωστε τα κρούσματα για αίσχροκερδεια στα ένοικια των διαμερισμάτων μετά το σεισμό τῆς έβδομης Σεπτεμβρίου.

"Όλα όμως αυτά δεν πρέπει να παραμείνουν σε επίπεδο επικαιρότητας, μεταδόσεως πληροφοριών, μάχης των έντυπώσεων. Η πληροφορία οφείλει να αποσκοπεί στην συγκρότηση ενός σώματος ακριβῶν γνώσεων που να μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια με σοφία και ιδιαίτερα με ποιμαντική σοφία για να μπορούν να μεταστοιχειωθούν σε ποιμαντική ζωῆς, για να ζήσει ο γάμος και ή οικογένεια ως μυστήριο αγάπης και μικρῆς Έκκλησίας. Η ποιμαίνουσα Έκκλησία μπορεί και οφείλει να συγκεντρώσει όλα αυτά τα στοιχεία, να τα συγκροτήσει σε σώμα και να τα ενεργοποιήσει κατάλληλα. Η Ποιμαντική είναι σαν την Ποίηση. Και καθώς υποστηρίζει ο ποιητής «ή ποίηση δεν εκφράζει ή ποίηση ποιεί» (Γ. Θέμελης). "Άλλωστε έχουμε ήδη μιλήσει για την Ποιμαντική ως ποιητική ζωῆς⁴.

3. Τα πιο πάνω στοιχεία που αφορούν στη Γαλλία προέρχονται από αποκλειστική δημοσκόπηση που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Ca n' interesse» στο τεύχος του Μαΐου 1999, σ. 86-92: Nouveaux portraits de famille.

4. Α.Μ. Σταυροπούλου, *Επιστήμη και τέχνη τῆς Ποιμαντικῆς*, Αθήνα, έκδ. Ἀρμός, 1997, σ. 10.